

VU Research Portal

Schrijfonderzoek naar het klaslokaal. De effecten van Tekster, een nieuw ontwikkeld lesprogramma voor leerlingen in het basisonderwijs.

Bouwer, Renske; Koster, M.P.

2016

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Bouwer, R., & Koster, M. P. (2016). *Schrijfonderzoek naar het klaslokaal. De effecten van Tekster, een nieuw ontwikkeld lesprogramma voor leerlingen in het basisonderwijs.*

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

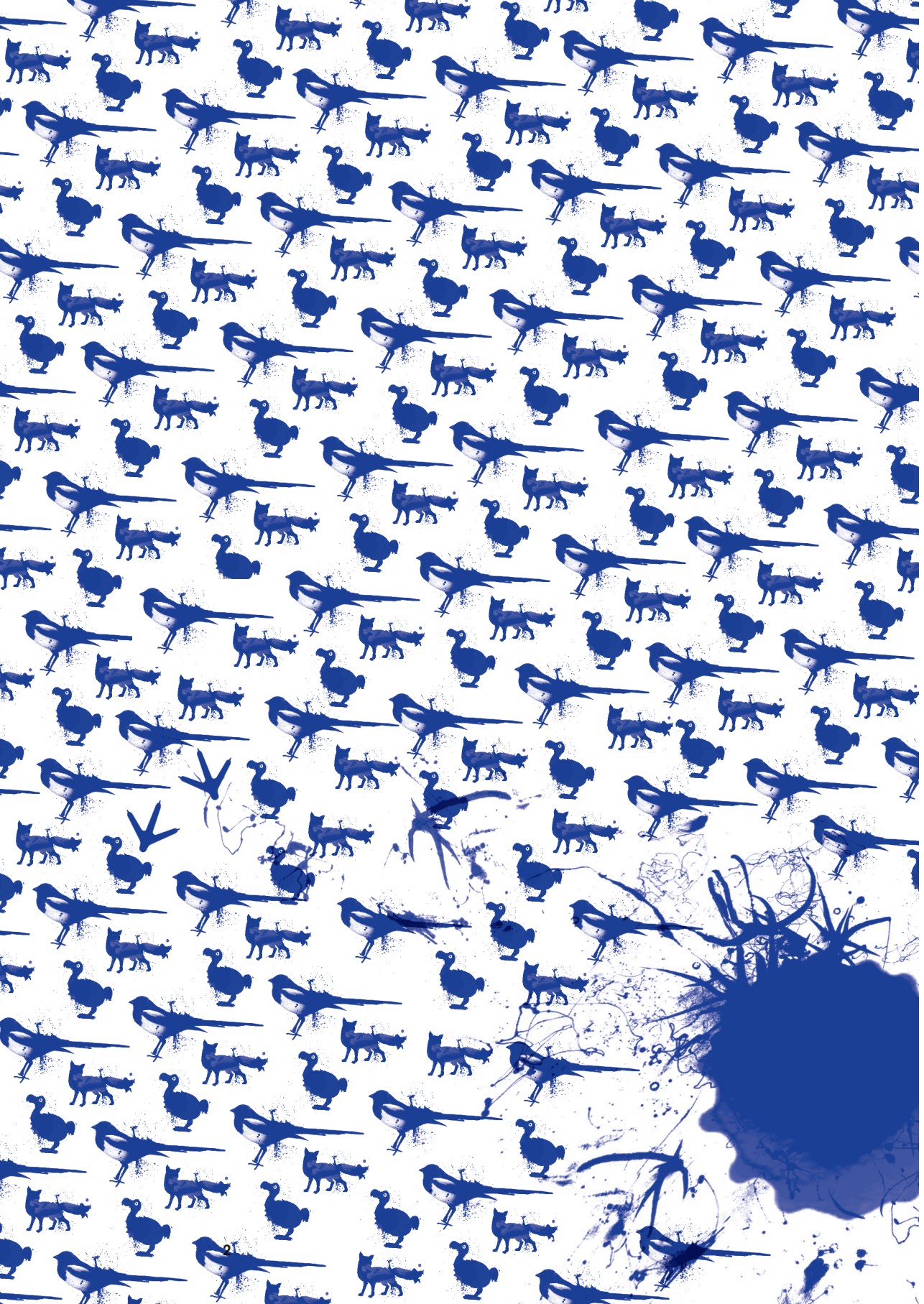
E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

SCHRIJFONDERZOEK NAAR HET KLASLOKAAL

De effecten van Tekster, een nieuw ontwikkeld
lesprogramma voor leerlingen in het basisonderwijs

Renske Bouwver & Monica Koster

SCHRIJFONDERZOEK NAAR HET KLASLOKAAL

De effecten van Tekster, een nieuw ontwikkeld lesprogramma voor leerlingen in het basisonderwijs

Tijdens de vorige eeuw is onze maatschappij aanzienlijk veranderd. Waar voorheen de economie voornamelijk op landbouw en industrie was gericht, verdienen we in de huidige kenniseconomie ons geld voornamelijk door het verwerken en uitwisselen van informatie (Brandt, 1995). Hierdoor is de hoeveelheid schriftelijke informatie die we moeten produceren en verwerken enorm toegenomen. Verder hebben de opkomst van het internet en de snelle ontwikkelingen in communicatietechnologie de manier waarop we met elkaar communiceren grondig veranderd. We schrijven meer dan ooit tevoren, voor werk, maar ook privé, zoals bijvoorbeeld e-mail, berichten via sociale media, blogs, websites, en formulieren. Een goede taalvaardigheid is dus van essentieel belang om volwaardig te kunnen deelnemen aan de huidige maatschappij.

Een goede schrijfvaardigheid is tevens een van de belangrijkste voorspellers voor schoolsucces (Graham & Perin, 2007). Schrijven is een basisvaardigheid, die helpt om gedachten te ordenen en het kritisch denken en logisch redeneren te stimuleren (Graham, 2013). Daarnaast wordt gedurende de schoolcarrière de meeste leerinhoud schriftelijk getoetst, waardoor betere schrijvers een grotere kans hebben om beter te presteren en hogerop te komen in de maatschappij. Het is daarom van groot belang dat leerlingen al vanaf jonge leeftijd goed leren schrijven. Het is een misvatting dat schrijven een aangeboren talent is waar je goed in bent of niet. Een andere populaire misvatting over schrijven is dat oefening kunst baart. Natuurlijk heb je oefening nodig om vooruitgang te boeken, maar je heb ook instructie en feedback nodig om te weten hoe je jezelf kunt verbeteren. In tegenstelling tot mondelinge taalvaardigheid, die je op een natuurlijke manier leert door blootstelling en taal en oefening vanaf de vroege levensjaren, is schrijven een vaardigheid die op school wordt aangeleerd, met behulp van instructie en begeleid oefenen.

Leren schrijven

Leren schrijven is niet makkelijk, zeker niet voor beginnende schrijvers. Schrijven is een complex cognitief proces waarbij een schrijver een flink aantal cognitieve activiteiten tegelijk moet uitvoeren, zoals bijvoorbeeld: wat wil ik zeggen, voor wie is de tekst bedoeld, hoe formuleer ik dit op een goede manier? Voor beginnende schrijvers is een bijkomend probleem dat handschrift, spelling en grammatica nog niet volledig geautomatiseerd zijn (McCutchen, 2011), waardoor deze aspecten nog een extra beroep doen op de cognitieve capaciteit van de schrijver. Bij beginnende schrijvers kan hierdoor cognitieve overbelasting ontstaan, waardoor ze terugvallen op een zogenoemde 'knowledge-telling' strategie: ze schrijven op wat ze ter plekke bedenken, wat resulteert in 'en toen, en toen'.

achtige verhalen (Bereiter & Scardamalia, 1987). Door cognitieve overbelasting hebben schrijvers vaak hun volledige aandacht nodig voor het produceren van een tekst en blijken zij amper toe te komen aan iets leren van hun taakuitvoering. Hiermee staat de schrijftaak los van het leerproces (Rijlaarsdam & Couzijn, 2000).

Huidige stand van zaken in het schrijfonderwijs

Het huidige schrijfonderwijs op de basisschool blijkt leerlingen onvoldoende te ondersteunen bij het leren schrijven. Uit de twee laatste grootschalige onderwijspeilingen in Nederland blijkt dat de schrijfprestaties van leerlingen ver onder het gewenste niveau zijn (Krom, Van de Gein, Van der Hoeven, Van der Schoot, Verhelst, Veldhuijzen & Hemker, 2004; Kuhlemeier, Van Til, Hemker, De Klijn, & Feenstra, 2013). Twee derde van de leerlingen is niet in staat om een simpele boodschap schriftelijk over te brengen aan een lezer. Verder blijken de schrijfprestaties van leerlingen nauwelijks vooruit te gaan tussen groep 6 en 8. Onderzoek van de Onderwijsinspectie (Henkens, 2010) heeft uitgewezen dat de gemiddelde kwaliteit van de schrijflessen in het basisonderwijs onvoldoende is. Er wordt weinig tijd aan het schrijven van teksten (stellen) besteed: van de 8 uur die gemiddeld per week die voor taal op het lesrooster staan, wordt maar maximaal drie kwartier aan schrijfonderwijs besteed, vaak zonder enige vorm van instructie. De taalmethodes bieden docenten weinig houvast bij hun schrijfonderwijs: het aanbod voor schrijven is vaak onvoldoende en de docentenhandleidingen geven te weinig aanwijzingen voor het geven van schrijfinstructie (Henkens, 2010). Het huidige schrijfonderwijs is vooral productgeoriënteerd, met weinig aandacht voor het schrijfproces. Over het algemeen besteden docenten in hun schrijfinstructie weinig aandacht aan de aanpak van een schrijftaak, het bespreken van teksten, het geven van feedback en het herlezen en reviseren van teksten (Henkens, 2010). Ook op de lerarenopleidingen is de aandacht voor het schrijven beperkt (Van der Leeuw, 2006). Ondanks dat aankomende leraren zelf wel veel moeten schrijven voor hun studie, zoals portfolio's en reflectieverslagen, krijgen zij hier nauwelijks instructie in of feedback op en wordt er maar minimaal aandacht besteed aan schrijfdidactiek (Van der Leeuw, 2006). Een bijkomend probleem is dat er geen goede instrumenten beschikbaar zijn voor docenten om de schrijfprestaties van leerlingen in kaart te brengen. Het beoordelen van schrijfproducten is tijdrovend en vaak ook uiterst subjectief. Hierdoor is het voor docenten lastig is om goed zicht te krijgen op het schrijfvaardigheidsniveau van hun leerlingen, waardoor het vrijwel onmogelijk is om de schrijfontwikkeling te monitoren of bij te sturen over tijd.

Verbeteren van het schrijfonderwijs met Tekster

De voorgaande analyse laat zien dat het schrijfonderwijs op meerdere punten verbeterd kan worden: er is zowel behoefte aan beter lesmateriaal als aan instrumenten voor de toetsing en beoordeling van schrijven, als aan betere ondersteuning voor docenten om schrijflessen te kunnen geven. Om een impuls aan het schrijfonderwijs te geven hebben wij, in nauwe samenwerking

met basisschooldocenten, Tekster ontwikkeld (Koster, Bouwer, & Van den Bergh, 2014a, 2014b, 2014c). Tekster is een strategiegericht lesprogramma voor schrijfvaardigheid voor groep 6 t/m 8, gebaseerd op de bevindingen uit wetenschappelijk onderzoek naar effectieve schrijfdidactieken. Tekster bestaat uit drie lessenseries van 16 lessen, waarin leerlingen een aanpak leren voor het schrijven van teksten in verschillende genres. Verder bestaat de methode uit instrumenten voor toetsing en beoordeling van schrijfvaardigheid en een docentenhandleiding en training om de deskundigheid van docenten op het gebied van schrijfonderwijs te bevorderen. De effectiviteit van Tekster is beproefd in twee grootschalige interventiestudies waaraan in totaal 2766 leerlingen en 144 docenten deelnamen. Zij waren afkomstig van 52 scholen door heel Nederland, zie Figuur 1.

In dit boekje geven wij een samenvatting van de resultaten van de studies die in het onderzoeksproject zijn gedaan. Allereerst besteden we aandacht aan de wetenschappelijke onderbouwing van de keuzes die we hebben gemaakt bij het ontwikkelen van de lesmethode Tekster. Daarnaast zullen we de uitkomsten van de interventiestudies bespreken waarbij we zowel ingaan op de effectiviteit van het gehele programma als op de effectiviteit van specifieke componenten van Tekster. Ook zullen we bespreken wat de implicaties zijn van de onderzoeksresultaten voor het onderzoek naar schrijfvaardigheid en de onderwijspraktijk. Hierbij zullen we speciale aandacht besteden aan de implementatie van Tekster in het klaslokaal.

Figuur 1 Overzicht van de locatie van deelnemende scholen

DE BASISINGREDIËNTEN VAN HET LESPROGRAMMA TEKSTER

Effectieve didactische componenten voor leren schrijven

Om te achterhalen wat de meest effectieve manieren zijn voor het verbeteren van schrijfvaardigheid hebben we een meta-analyse uitgevoerd (Koster, Tribushinina, De Jong, & Van den Bergh, 2015). In deze meta-analyse zijn de effecten vergeleken van interventiestudies die zich specifiek richten op de verbetering van schrijfvaardigheid van leerlingen van groep 6 tot en met 8 in het reguliere basisonderwijs. Onderzoek gericht op andere leeftijdsgroepen of op specifieke groepen leerlingen, zoals bijvoorbeeld leerlingen met leerproblemen of hoogbegaafdheid, is buiten beschouwing gelaten aangezien deze leerlingen mogelijk een andere behoefte aan ondersteuning nodig hebben dan een leerling in het regulier onderwijs. De resultaten van de meta-analyse laten zien dat vijf didactieken de schrijfstprestaties significant verbeteren: doelen stellen ($ES = 2.03$), strategie-instructie ($ES = 0.96$), feedback ($ES = 0.88$), tekststructuurinstructie ($ES = 0.76$), en peer-interactie ($ES = 0.59$). Samen vormen deze vijf didactieken de basis-ingrediënten voor de lessen van Tekster.

Wat maakt deze didactieken zo effectief voor het leren schrijven? Het stellen van doelen is een belangrijk aspect van het schrijfproces. Je schrijft omdat je een boodschap wil overbrengen aan een lezer. Wat je wilt vertellen en aan wie bepaalt al voor een groot gedeelte hoe je tekst eruit zal gaan zien en welke taal je gebruikt. Een routebeschrijving ziet er anders uit dan een verhaal, en in een brief aan de burgemeester gebruik je andere taal dan in een kaartje aan je oma. Door het stellen van doelen leren leerlingen zelf de kwaliteit van hun tekst monitoren, waarbij de vraag centraal staat: behaal ik met deze tekst het gewenste doel bij de lezer? Door het aanleren van deze belangrijke zelfregulerende vaardigheden leert een leerling hoe hij zijn schrijfproces kan optimaliseren, wat leidt tot betere teksten (Schunk & Swartz, 1993). Een procesgerichte schrijfstrategie kan leerlingen nog verder ondersteunen tijdens het schrijfproces (o.a. Brunstein & Glaser, 2011; Torrance, Fidalgo, & Garcia, 2007). Door het opdelen van het schrijfproces in kleinere stappen vermindert de cognitieve overbelasting tijdens het schrijven. Als leerlingen voor het schrijven eerst ideeën genereren en deze ordenen is er tijdens het schrijven meer cognitieve capaciteit vrij om te focussen op het formuleren van die ideeën. Als na het schrijven van een eerste versie de tekst nog kritisch wordt doorgelezen en gereviseerd, wordt de tekst vaak nog beter (Fitzgerald & Markham, 1987). Peer-interactie tijdens en na het schrijven maakt leerlingen bewust van de communicatieve functie van schrijven en laat leerlingen ervaren hoe hun tekst overkomt op een lezer (Brakel Olson, 1990; Hoogeveen, 2013). Dit geeft belangrijke aanknopingspunten voor het reviseren van de tekst. Om een tekst nóg beter te maken is goede feedback (van peer of docent) onmisbaar (Hollaway, 2004). Goede feedback geeft de leerling inzicht in zijn prestaties: wat doe ik al goed, wat kan beter? Naast het optimaliseren van het schrijfproces is kennis over verschillende teksttypen en tekstkenmerken onontbeerlijk om goede teksten te kunnen schrijven: een goed verhaal ziet er immers

anders uit dan een instructietekst of een brief. Daarom is het belangrijk dat leerlingen via expliciete tekststructuurinstructie leren wat de kenmerken zijn van goede teksten in diverse genres (Crowhurst, 1991; Raphael & Kirschner, 1985). Met een combinatie van deze effectieve didactieken zouden leerlingen leerlingen in staat moeten zijn om goed te leren schrijven.

Toetsing en beoordeling van schrijfvaardigheid

Met alleen effectieve ingrediënten voor schrijflessen zijn we er natuurlijk nog niet. Om een echte verbeter slag te maken in het schrijfonderwijs is aandacht voor het toetsen en beoordelen van schrijven onontbeerlijk. Docenten moeten immers het niveau van hun leerlingen kunnen bepalen en hun schrijfontwikkeling over tijd kunnen volgen. Dit is echter niet makkelijk: in tegenstelling tot andere vakken en vakgebieden is het beoordelen van schrijven niet een kwestie van goed of fout. Het beoordelen van de kwaliteit van een tekst is sowieso al lastig, maar het vellen van een oordeel over de schrijfvaardigheid van een leerling wordt nog verder bemoeilijkt doordat (1) de schrijfsprestatie van een leerling verschilt van taak tot taak en (2) beoordelaars onderling verschillen in hun oordeel over de kwaliteit van de tekst (o.a. Godshalk, Swineford, & Coffman, 1966; Huang, 2009; Wesdorp, 1981).

Allereerst hebben we onderzocht hoeveel taken en beoordelaars nodig zijn om een betrouwbaar oordeel over de individuele schrijfvaardigheid van een leerling te kunnen vellen (Bouwer, Béguin, Sanders, & Van den Bergh, 2015; Bouwer & Van den Bergh, 2015). Om hierachter te komen is gebruik gemaakt van een steekproef van teksten geschreven door 67 leerlingen van groep 8 (Pullens, 2012). Deze leerlingen schreven twaalf teksten in vier verschillende genres en elke tekst werd gescoord door drie onafhankelijke beoordelaars. Deze beoordelaars waren zowel ervaren leraren als leraren in opleiding en ze beoordeelden de globale kwaliteit van de tekst met behulp van een gemiddelde ankertekst. Uit de resultaten bleek dat de verschillen tussen scores voor tekstkwaliteit maar voor 10% werden bepaald door de schrijfvaardigheid van leerlingen en voor 90% door factoren die niet (direct) gerelateerd waren aan individuele schrijfvaardigheid, zoals bijvoorbeeld het genre of onderwerp van de schrijftaak, of de beoordelaar. Hieruit bleek dat om te kunnen generaliseren naar de schrijfvaardigheid, leerlingen meerdere teksten in verschillende genres moeten schrijven waarbij elke tekst moet worden beoordeeld door ten minste twee beoordelaars.

Verder hebben we de beoordelingsproblematiek bij schrijven nader onderzocht (Bouwer, Koster, & Van den Bergh, 2016a). Als beoordelaars zonder enige sturing een holistisch oordeel moeten vellen over tekstkwaliteit, dat wil zeggen een oordeel over de tekst als geheel, blijken hun oordelen enorm uiteen te lopen (Diederich, French, & Carlton, 1961). Om de betrouwbaarheid van de oordelen te verhogen wordt daarom vaak gebruik gemaakt van een analytische beoordelingsprocedure. Hierbij krijgen beoordelaars meer sturing in de manier waarop ze verschillende deelaspecten van de tekst moeten beoordelen. Deze analytische procedure lijkt echter wel ten koste te gaan van de validiteit van de oordelen: het

is vaak moeilijk om op basis van de analytische scores nog iets te kunnen zeggen over de kwaliteit van de tekst in zijn geheel (Schoonen, 2005; Van den Bergh, De Maeyer, Van Weijen, & Tillema, 2012). Wij hebben gekeken naar de betrouwbaarheid en validiteit van een nieuwe beoordelingsprocedure: een beoordelingsschaal met ankerteksten. De schaal bestaat uit vijf teksten die het spectrum van tekstkwaliteit van de doelgroep representeren en die oplopen in kwaliteit van heel slecht tot heel goed, zie bijlage B, C en D. Voor elke ankertekst is aangegeven waarom het een betere of slechtere tekst is dan de gemiddelde tekst. Beoordelaars moeten elke leerlingtekst vergelijken met de ankerteksten op de schaal om tot een holistisch oordeel voor tekstkwaliteit te komen. De assumptie is dat beoordelaars door de ankerteksten een beter beeld krijgen van de kwaliteit van een tekst als geheel en meer houvast hebben om tot een betrouwbare score te komen.

Om de kwaliteit van deze beoordelingsprocedure te onderzoeken hebben we de oordelen met beoordelingsschalen vergeleken met holistische en analytische oordelen. Uit de resultaten blijkt de beoordelingsprocedure met ankerschalen veelbelovend te zijn voor het beoordelen van tekstkwaliteit. Verschillen tussen beoordelaars zijn kleiner als ze de kwaliteit van teksten holistisch beoordelen met gebruik van ankerteksten dan wanneer ze holistisch beoordelen zonder ankerteksten. Daarnaast blijkt de toename van de betrouwbaarheid van oordelen met beoordelingsschalen niet ten koste te gaan van de validiteit van de oordelen, aangezien de tekst nog steeds als een geheel wordt beoordeeld en de oordelen met beoordelingsschalen beter generaliseerbaar zijn over taken dan het geval is bij analytische oordelen.

Wat betreft de praktische toepassing van schalen, blijkt het niet nodig dat voor elke schrijftaak een nieuwe schaal met ankerteksten wordt ontwikkeld. Als een beoordelaar teksten van een andere taak moet beoordelen dan de ankers op de schaal zijn de oordelen even betrouwbaar als wanneer de teksten van dezelfde taak zijn. Het lijkt wel raadzaam om voor elk genre een aparte schaal te ontwikkelen, aangezien de ankerteksten iets minder steun aan beoordelaars lijken te bieden bij de beoordeling van teksten uit een ander genre.

Vertaalslag van wetenschap naar praktijk: de lesmethode Tekster

De meta-analyse heeft concrete aanwijzingen opgeleverd hoe de inhoud van de instructie kan worden verbeterd, namelijk door het stellen van doelen, strategie-instructie en tekststructuurinstructie. Deze effectieve didactieken hebben we gecombineerd en geïntegreerd in het lesprogramma Tekster. De kern van Tekster is een algemene strategie voor de aanpak van schrijftaken, gebaseerd op de stappen van het schrijfproces: plannen, schrijven en reviseren. Om leerlingen te ondersteunen bij het aanleren van de strategie, gebruiken we acroniemen: VOS (Verzinnen, Ordenen, Schrijven) voor groep 6; DODO (Denken, Ordenen, Doen, Overlezen) voor groep 7; Ekster voor groep 8 (Eerst nadenken, Kiezen & ordenen, Schrijven, Teruglezen, Evalueren, Reviseren). Deze strategieën staan centraal in elke Teksterles.

Om een echte verbetering in het schrijfonderwijs te bewerkstelligen moet

echter niet alleen de inhoud van instructie worden aangepakt, maar ook de manier waarop de instructie wordt gegeven. Onderzoek heeft laten zien dat de manier waarop instructie wordt gegeven net zo belangrijk is als de inhoud van de instructie (o.a. Hillocks, 1984). Om het leerproces van leerlingen optimaal te ondersteunen wordt bij Tekster gebruik gemaakt van verschillende vormen van instructie. De belangrijkste vorm van instructie in Tekster is observerend leren. Bij observerend leren kijkt een leerling naar een model (docent of peer) die hardop denkend een (deel van een) schrijftaak uitvoert (Fidalgo, Torrance, Rijlaarsdam, Van den Bergh, & Lourdes Alvarez, 2015). Het grote voordeel van observerend leren is dat leren en schrijven worden losgekoppeld, waardoor het leren alle aandacht krijgt (Rijlaarsdam, 2005). Andere vormen van instructie die worden toegepast in Tekster zijn expliciete instructie (O'Sullivan & Pressley, 1984), en scaffolding, oftewel ondersteuning tijdens het schrijven, die afneemt naarmate de leerling vaardiger wordt (Pearson & Gallagher, 1983).

In bijlage E staat een voorbeeldles van Tekster. Elke Teksterles start met expliciete instructie over het communicatieve doel dat centraal staat in de les en uitleg over de tekststructuur van het tekstype behorend bij dat communicatieve doel. Hierbij wordt gebruik gemaakt van voorbeelden van goede en slechte teksten ter illustratie of van modeling door de docent of peers. Na deze introductie krijgen leerlingen de schrijfpdracht. In elke les wordt het schrijfproces van de leerling ondersteund door middel van de stappen van de Teksterstrategie en door modeling door de docent. Daarnaast biedt de docent extra ondersteuning waar nodig door middel van scaffolding, bijvoorbeeld door verlengde instructie voor zwakkere schrijvers en feedback op maat gedurende het schrijfproces.

Hoe docenten dit het beste kunnen aanpakken wordt beschreven in de docentenhandleiding die elke docent bij aanvang van het lesprogramma krijgt. In deze handleiding staat informatie over de achtergrond voor de opbouw van de lessen, modeling, feedback geven en het beoordelen van tekstkwaliteit. Daarnaast bevat de handleiding voor elke les een lesplan met hierin de tijdplanning van de les en per stap aanwijzingen instructie en organisatie van de les. Deze informatie komt ook aan bod in een voorbereidende training voor alle docenten die met het lesprogramma aan de slag gaan.

DE EFFECTIVITEIT VAN TEKSTER

Interventiestudie 1

In een grootschalige interventiestudie hebben we gekeken naar de effecten van het lesprogramma Tekster op de schrijfprestaties van leerlingen (Bouwer, Koster, & Van den Bergh, 2016b). Het programma is getest bij 1420 leerlingen en 76 docenten van 60 klassen en 27 scholen. Voor deze studie maakten we gebruik van een switching replication design (Shadish, Cook, & Campbell, 2002), met twee groepen en drie meetmomenten. De ene helft van de docenten werkte met Tekster in de eerste periode van twee maanden, tussen het eerste en het tweede

meetmoment. Zij gaven gedurende deze periode twee Teksterlessen per week aan de leerlingen van hun eigen klas. De tweede groep docenten volgde tijdens dezelfde periode het reguliere schrijfprogramma uit hun eigen taalmethode. Na het tweede meetmoment wisselden de groepen om en ging de tweede groep met Tekster aan de slag, terwijl de eerste groep weer hun reguliere schrijfprogramma uit de taalmethode ging volgen. Het voordeel van een switching replication design is dat binnen één studie het effect van de interventie in twee groepen wordt onderzocht, waardoor er bekeken kan worden of effecten repliceerbaar zijn. Ook is het door dit design mogelijk om de effecten op lange termijn te onderzoeken, aangezien het derde meetmoment voor de eerste groep een follow-up meting is. Daarnaast is het een ethisch design omdat alle deelnemende leerlingen uiteindelijk de interventie krijgen aangeboden.

Tijdens elk van de drie meetmomenten werd schrijfvaardigheid gemeten met drie schrijftaken in drie verschillende genres: verhalen, beschrijvingen en overtuigende brieven, zie bijlage A voor voorbeelden van de gebruikte taken. In totaal schreef elke leerling dus 9 teksten, die elk beoordeeld werden door jury's van drie onafhankelijke beoordelaars, met behulp van beoordelingschalen met anker teksten, zie bijlage B, C en D. De resultaten zijn hierdoor te generaliseren over taken, genres en beoordelaars en geven dus een beter beeld van de schrijfvaardigheid van een leerling dan één tekst, beoordeeld door één beoordelaar.

De resultaten laten zien dat de interventie effect had op de schrijfprestaties van leerlingen. Na de interventie gingen leerlingen beter schrijven dan daarvoor, terwijl de prestaties van leerlingen in de controlegroep gelijk bleven. Deze vooruitgang was even groot voor beide groepen. Voor de leerlingen in de eerste groep was de vooruitgang na twee maanden nog steeds zichtbaar, wat erop lijkt te wijzen dat er bij leerlingen en/of docenten sprake is van een blijvende verandering. Uit logboeken en klasobservaties bleek dat docenten goed met het programma overweg konden: ze pasten de lessen toe zoals beschreven in de docentenhandleiding en maakten gebruik van de schrijfstrategie, het acroniem en modeling. Hierdoor hebben ze veel meer tijd aan het schrijfproces besteed dan dat ze normaal gesproken deden gedurende de schrijflessen.

Verder laten de resultaten zien dat er grote verschillen waren tussen docenten in het toepassen van de belangrijkste componenten van het programma. Door organisatorische problemen kwamen niet alle docenten aan alle lessen toe, gemiddeld waren 10 van de 16 lessen gegeven. De verschillen tussen docenten bleken ook uit de leerlingresultaten: de effectiviteit van het programma verschilde van klas tot klas. Maar zelfs als er gecontroleerd werd voor deze verschillen tussen klassen, was het effect van de interventie zichtbaar. Generaliserend over klassen, maar ook over leerlingen en taken, is de sterkte van het effect 0.40, wat betekent dat leerlingen ongeveer een halve standaarddeviatie vooruitgaan. Als we dit vergelijken met de verschillen in schrijfprestatie tussen leerlingen in groep 6, 7 en 8 dan blijkt dat leerlingen na twee maanden onderwijs met Tekster ruim een half leerjaar vooruit zijn gegaan. Figuur 2 illustreert de verbetering in schrijfprestatie. In dit figuur zijn twee teksten van dezelfde leerling te zien, een voor en een na de interventie.

Figuur 2 Voorbeeld van overtuigende brieven geschreven door dezelfde leerling voor (links) en na (rechts) de interventie.

Schrijftaak: Schoolreisje naar pretpark

Jij wilt samen met je klasgenoten een dagje uit naar een pretpark. De meester of juf vindt dit niet zo'n goed idee. Jullie willen er toch alles aan doen om met z'n allen naar een pretpark te gaan.

Schrijf een briefje aan je meester of juf waarin je met goede argumenten probeert te overtuigen om toch met de klas naar dit pretpark te gaan. Maak in je brief duidelijk om wat voor pretpark het gaat.

lieve meester
 U bent een hartstikke goeie meester.
 Maar we vinden het jammer dat
 we niet naar Walibi mogen.
 Zoniet dan blijft u een aardige
 meester maar dan balen wij
 wel.
 lieve groet van Ruben

Schrijftaak: Speeltoestel op het schoolplein

Tijdens de schoolpauze wil je graag leuk met je klasgenoten kunnen spelen, maar het schoolplein is heel saai. Jullie hebben daarom een geweldig idee: er moet een nieuw speeltoestel op het schoolplein komen!

Schrijf een briefje aan je meester of juf waarin je de school met goede argumenten probeert te overtuigen om een speeltoestel op het schoolplein te plaatsen. Maak in je brief duidelijk wat voor speeltoestel dit zou moeten zijn en waarom het belangrijk is dat dit speeltoestel er komt.

Beste juf/meester
 Wij schrijven deze brief omdat het
 schoolplein niet echt zo leuk te spelen
 heeft. Wij willen graag een plek waar je
 met je vrienden kan spelen en we
 hebben een grote voorkeur voor de
 schommel, maar we snappen ook dat
 uw school niet veel geld heeft dus
 daarom vinden wij het ook niet
 heel erg, maar het is wel zo dat er
 dan minder kinderen op u school komen
 en dat de kinderen de pauze's niet eens
 het leukste vinden. U wilt u als u blijft
 kijken naar een oplossing.
 lieve groet
 van
 Ruben

Effectiviteit van de Teksterstrategie voor schrijven

Zoals hierboven is beschreven, is de kern van Tekster de schrijfstrategie VOS (groep 6), DODO (groep 7) en EKSTER (groep 8). Deze strategie is de rode draad door alle lessen; elke les wordt volgens de stappen van de strategie opgebouwd. Deze zijn gelijk aan de stappen van het schrijfproces, namelijk (1) een fase voor het schrijven waarin leerlingen ideeën genereren en organiseren (de prewriting fase), (2) een schrijffase waarin ze hun ideeën naar tekst vertalen en (3) een fase na het schrijven waarin ze hun teksten teruglezen, evalueren en reviseren (de postwriting fase). Het doel van de strategie is dat door de focus op slechts één onderdeel van het schrijfproces leerlingen minder cognitieve activiteiten tegelijkertijd hoeven uit te voeren. De assumptie was dat leerlingen hierdoor minder cognitieve overbelasting tijdens het schrijven zouden ervaren. Verder zou de strategie leerlingen ondersteunen bij het reguleren van hun schrijfproces, wat de kwaliteit van de tekst ten goede zou moeten komen. Deze aspecten hebben wij nader onderzocht in twee deelstudies.

In één van deze deelstudies hebben we specifiek gekeken of de kennis van leerlingen over schrijven en het schrijfproces is toegenomen door het aanleren van de schrijfstrategie en wat de invloed hiervan was op de kwaliteit van hun tekst (Koster, Bouwer, & Van den Bergh, 2016a). Leerlingen in de experimentele groep kregen drie Teksterlessen waarin de schrijfstrategie expliciet werd aangeleerd en waarin ze konden oefenen met het toepassen van de schrijfstrategie op verschillende soorten schrijftaken. Na de drie lessen moesten alle leerlingen zonder verdere expliciete instructie een brief schrijven aan een denkbeeldige klasgenoot waarin ze advies moesten geven over hoe je een goed cijfer voor schrijven kunt krijgen. Leerlingen in de controlegroep schreven dezelfde brief. Uit de gegeven adviezen bleek dat al na drie lessen de kennis van leerlingen over schrijven was toegenomen. Ze gaven niet alleen meer adviezen, ze gaven ook meer adviezen die betrekking hadden op hogere orde aspecten van schrijven, zoals het schrijfproces of de organisatie van een tekst, vergeleken met leerlingen uit de controlegroep. De adviezen van leerlingen die geen Teksterlessen hadden gekregen waren voornamelijk gericht op lagere orde aspecten zoals interpunctie, hoofdlettergebruik, spelling en grammatica. Ook al zijn 'adviezen' een indirecte meting van de kennis van een leerling (het betreft natuurlijk alleen de kennis die ze kunnen verbaliseren, en de adviezen die ze geven komen niet altijd tot uiting in hun eigen tekst), ze geven wel een goede indruk van de kennis die de leerlingen op dat moment hadden. Uit de resultaten bleek verder dat hoe meer leerlingen wisten van schrijven en het schrijfproces, hoe beter de kwaliteit van hun tekst was. Met andere woorden: door middel van het aanleren van een schrijfstrategie krijgen leerlingen meer kennis over schrijven, wat er vervolgens toe leidt dat ze betere teksten gaan schrijven.

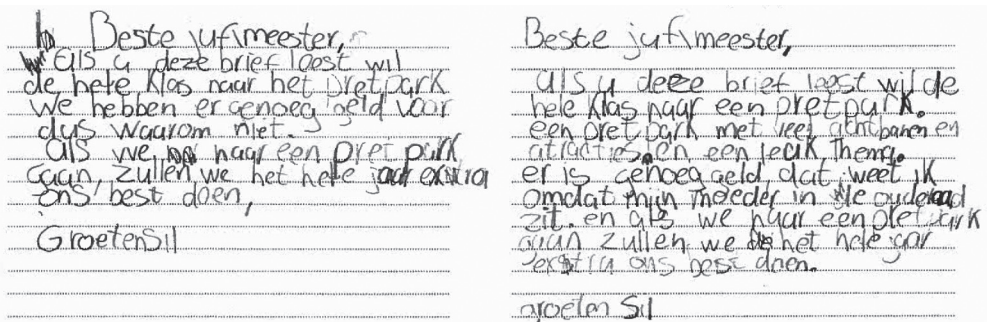
In de andere deelstudie hebben we specifiek onderzocht wat de effectiviteit is van de stappen in de prewriting fase (Koster, Bouwer, & Van den Bergh, 2016c). Het uitgangspunt van deze stappen is dat als leerlingen al ideeën hebben bedacht en geordend voor het schrijven, ze zich tijdens het schrijven alleen maar bezig

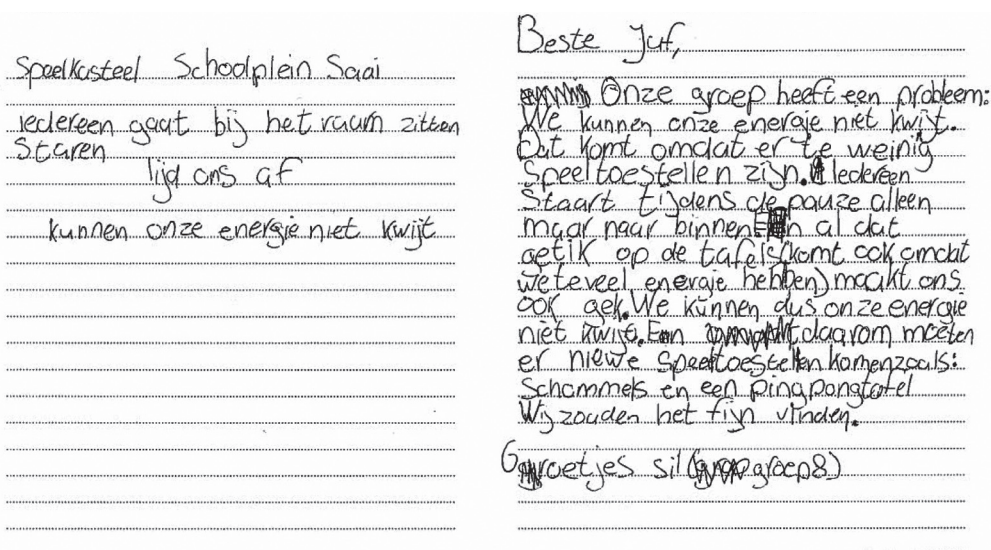
hoeven houden met het formuleren van woorden en zinnen, wat de kwaliteit van de tekst ten goede zou moeten komen. We hebben dit onderzocht door bij de leerlingen die meegedaan hebben met de interventiestudie specifiek te analyseren hoe ze het kladpapier hebben gebruikt bij de schrijftaken op de drie verschillende meetmomenten. Doordat leerlingen niet werden geïnstrueerd om het kladpapier te gebruiken, geeft het gebruik ervan een goede indicatie of er een transfer is van de prewriting activiteiten die ze hebben geleerd in de lessen, namelijk het genereren van ideeën en deze vervolgens ordenen. Voor leerlingen in groep 6 werd gekeken naar het toepassen van prewriting bij het schrijven van verhalen, voor leerlingen in groep 7 werd gekeken naar het toepassen van prewriting bij het schrijven van beschrijvende teksten en voor groep 8 werd gekeken naar het toepassen van prewriting bij het schrijven van overtuigende brieven, om een goed beeld te krijgen van prewriting in de verschillende leerjaren en bij verschillende genres.

Zoals verwacht bleken leerlingen na de interventie meer aan prewriting te doen in vergelijking tot de leerlingen uit de controlegroep. Verder bleek prewriting samen te hangen met tekstkwaliteit: als leerlingen meer activiteiten voor het schrijven lieten zien, waren hun teksten beter. Ook hebben we gekeken naar verschillende vormen van prewriting. Waar leerlingen uit de controlegroep voor- namelijk een kladversie van hun tekst schreven (als ze al aan prewriting deden), schreven leerlingen die Teksterlessen hebben gehad hun ideeën op en organiseerden deze voordat ze met het schrijven van de tekst begonnen. Deze strategieën komen overeen met wat de leerlingen bij Tekster hebben geleerd. Het type prewriting dat een leerling gebruikt blijkt effect te hebben op tekstkwaliteit. De meest effectieve prewriting strategie was het genereren en organiseren van ideeën voor het schrijven. Ook het maken van een lijst met ideeën in lijststructuur leidde tot betere teksten. Het minst effectief bleek het schrijven van een kladversie van de tekst te zijn. Figuur 3a (voor de interventie) en 3b (na de interventie) illustreren de verandering in het gebruik van prewriting en het effect op tekstkwaliteit. Dit voorbeeld laat duidelijk zien dat leerlingen teksten van een betere kwaliteit schrijven door eerst te plannen en daarna pas te gaan schrijven.

Figuur 3a Een voorbeeld van prewriting (links) en de uiteindelijke tekst (rechts) geschreven door dezelfde leerling voor de interventie.

Figuur 3b Een voorbeeld van prewriting (links) en de uiteindelijke tekst (rechts) geschreven door dezelfde leerling na de interventie.

Het geven van feedback op teksten

Een andere belangrijke component van Tekster, naast de schrijfstrategie, is het geven van feedback. Uit de meta-analyse bleek dat feedback een heel effectief middel is om leerlingen beter te leren schrijven. Feedback verschaft leerlingen informatie over hoe hun tekst overkomt op een lezer. Verder geeft feedback de docent de mogelijkheid om instructie op maat te geven, aangepast aan de specifieke behoefte van de leerling. Een belangrijke voorwaarde voor het geven van effectieve feedback is dat de docent in staat moet zijn om op basis van de tekst in te kunnen schatten wat een leerling nodig heeft om vooruit te kunnen, en daar de feedback op te richten. Het alleen aanstippen van wat er allemaal beter kan in een tekst betekent immers niet dat een leerling hier ook mee uit de voeten kan (Biber, Nekrasova, & Horn, 2011). Om te onderzoeken of (en hoe) docenten hun feedback aanpassen aan de kwaliteit van de geschreven tekst hebben we de feedbackpraktijk van docenten onder de loep genomen (Bouwer, Koster, Van den Bergh, 2016c). In totaal 14 basisschooldocenten van verschillende scholen gaven ieder feedback op 15 leerlingteksten in drie verschillende genres. De teksten waren verschillend in kwaliteit: er waren hele goede teksten, maar ook hele slechte, en alles daartussen in.

Uit de resultaten bleek dat docenten erg verschilden in de manier waarop ze feedback gaven. Over het algemeen gaven ze vooral feedback op dingen in de tekst die nog beter konden, en was evenveel van deze feedback gericht op problemen met hogere orde aspecten van de tekst (zoals inhoud, structuur, stijl) als op problemen met lagere orde aspecten (zoals interpunctie, spelling, grammatica, conventies). Opvallend was dat de kwaliteit van de tekst geen verschil maakte

voor de inhoud van de feedback: goede en slechte teksten kregen evenveel feedback op lagere orde als op hogere orde aspecten. Wel gaven docenten gemiddeld iets meer positief commentaar op teksten van betere kwaliteit. Wat betreft de vorm bleek dat feedback voornamelijk directief van aard was. Docenten gaven eerder aan hoe de leerling problemen in de tekst kon oplossen, in plaats van het leerproces van de leerling te faciliteren door het stellen van vragen of het geven van lezersreacties. Een opmerkelijk resultaat was dat de mate van directieve feedback hoger was voor betere teksten. Verder gaven docenten, ongeacht de kwaliteit van de tekst evenveel commentaar in de tekst (tekstverbeteringen) als naast de tekst (algemeen commentaar). Samenvattend valt op dat docenten zich bij het geven van de feedback voornamelijk richten op wat er beter kan in de tekst, in plaats van dat ze hun feedback proberen aan te sluiten op het niveau en de behoefte van de leerling. Extra ondersteuning voor docenten in het geven van effectieve feedback lijkt daarom raadzaam. Naar aanleiding van deze resultaten hebben wij het geven van effectieve feedback opgenomen als belangrijke component in het professionaliseringsprogramma dat we hebben ontwikkeld voor de tweede interventiestudie.

De effectiviteit van Tekster: Interventiestudie 2

Uit de resultaten van de eerste interventiestudie bleek dat er grote verschillen waren tussen klassen in de effectiviteit van het programma. Een mogelijke oorzaak hiervan zijn verschillen in de vaardigheid van docenten om schrijfonderwijs te geven. Dit was voor ons de aanleiding om bij de tweede interventiestudie meer aandacht te besteden aan scholing voor docenten (Koster, Bouwer, & Van den Bergh, 2016b). Evenals in de eerste interventiestudie maakten we in deze interventiestudie gebruik van een switching replication design en gaven de docenten de Teksterlessen aan hun eigen leerlingen. Aan deze studie deden in totaal 68 docenten en 1365 leerlingen mee van 25 verschillende scholen door heel Nederland. Het grootste verschil met de eerste interventiestudie was de toevoeging van een professionaliseringscomponent voor docenten. De helft van de docenten ($N=31$) volgde een trainingsprogramma gegeven door experts. Deze training bestond uit twee middagen, één voor de start van de interventie en één na 6 lessen. In de eerste training kregen ze uitleg over de belangrijke componenten van Tekster (de strategie en modeling) en over de opzet van het programma en de lessen. Tijdens deze bijeenkomst werd geoefend met modeling en werden gezamenlijk de eerste twee lessen voorbereid. De tweede trainingsbijeenkomst stond in het teken van het beoordelen van tekstkwaliteit en het geven van effectieve feedback, en was er de mogelijkheid om ervaringen uit te wisselen over de eerste lessen die gegeven waren. De docenten uit deze groep (trainers) trainden vervolgens hun collega's (trainees) die twee maanden later met het programma begonnen ($N=37$). Hiermee konden we nagaan of de kennis en vaardigheden die docenten tijdens de trainingsbijeenkomsten leerden overdraagbaar waren tussen collega's. We onderzochten of er verschillen waren tussen trainers en trainees in de effectiviteit van het programma wat betreft de schrijfprestaties van

de leerlingen. Net als in de eerste interventiestudie werden de schrijfprestaties van de leerlingen gemeten op drie meetmomenten, met op elk meetmoment drie taken in drie verschillende genres. Daarnaast onderzochten we of de docenten door het lesprogramma en de training positiever werden over schrijven en schrijfonderwijs en of ze zich ook bekwarmer voelden om schrijfonderwijs te geven.

Uit de resultaten bleek dat de schrijfprestaties van de leerlingen vooruitgingen door het volgen van het lesprogramma ($ES = 0.55$). We vonden geen verschillen tussen de prestaties van leerlingen van trainers of trainees. Gemiddeld gingen de schrijfprestaties van leerlingen na vier maanden Tekster meer dan anderhalf leerjaar vooruit, wat betekent dat leerlingen uit groep 6 die de lessen hadden gevolgd beter schreven dan leerlingen uit groep 7 die de lessen niet hadden gevolgd. Verder bleek uit vragenlijsten dat zowel trainers als trainees door het lesprogramma Tekster positiever werden over het geven van schrijfonderwijs en dat ze zich bekwarmer voelden om zowel zwakke als sterke leerlingen te leren schrijven.

Het lesprogramma bleek dus zowel voor leerlingen als voor docenten positieve effecten te hebben. Er bleken geen verschillen te zijn tussen trainers en trainees wat erop lijkt te wijzen dat het programma goed overdraagbaar is tussen collega's binnen een school. Hoewel dit een zeer positief resultaat is, zegt het nog niets over de impact over het lesprogramma op het schrijfonderwijs in de praktijk. Hiervoor is meer informatie nodig over hoe docenten (componenten van) het programma in hun klas hebben toegepast en wat hun ervaringen hiermee zijn. Ook is het belangrijk om meer te weten te komen over de toegevoegde waarde van de training. Om hier meer inzicht in te krijgen, gebruikten we een mixed methods design waarin we de informatie van docenten uit logboeken, vragenlijsten, klasobservaties en interviews met elkaar combineerden. Uit deze mix van data bleek dat volgens docenten zowel de inhoud van hun lessen als hun manier van lesgeven waren veranderd door Tekster. De structuur van de lessen zorgde ervoor dat ze leerlingen een strategie aanleerden voor het schrijven van teksten en meer aandacht hadden voor het schrijfproces. De inhoud van de lessen maakte dat ze meer gefocust waren op het communicatieve doel van de tekst. Docenten gaven aan dat ze tijdens hun instructie meer gebruik maakten van modeling en feedback dan dat ze daarvoor deden. Over deze componenten van Tekster waren de docenten erg positief.

Wel bleek uit de resultaten dat de docenten die de experttrainingen hadden gevolgd iets positiever waren over wat ze hadden geleerd dan de docenten die getraind waren door collega's. Dit was vooral het geval voor het toepassen van modeling, het beoordelen van de kwaliteit van leerlingteksten en het gebruiken van beoordelingsschalen voor beoordelen en feedback geven. Niet alle componenten van het lesprogramma blijken even gemakkelijk in het gebruik, waardoor een extra trainingsprogramma rondom Tekster een waardevolle toevoeging lijkt te zijn voor het verbeteren van het schrijfonderwijs. Dit pleit ook voor extra deskundigheidsbevordering over de inhoud en manier van instructie voor schrijven bij de lerarenopleidingen.

Tekster, het schrijfonderwijs van de toekomst

Ons onderzoek naar Tekster biedt veel aanknopingspunten voor de verbetering van het schrijfonderwijs. De resultaten laten zien dat meer ondersteuning bij het schrijven van teksten, meer aandacht voor schrijfproces en het communicatieve doel van een tekst helpen om de schrijfvaardigheid van leerlingen te verbeteren. Docenten gaven aan dat Tekster meer houvast bood bij hun schrijflessen dan de lessen uit de taalmethodes. Met name de schrijfstrategie speelde hierbij een grote rol: deze zorgde ervoor dat leerlingen beter voorbereid begonnen aan hun schrijftaak en dat ze meer ondersteuning hadden tijdens het schrijfproces. Doordat de schrijfp opdrachten goed aansloten bij de belevingswereld en het niveau van de leerlingen, werden de schrijflessen ook leuker gevonden door zowel leerlingen als docenten. Verder bood Tekster instrumenten om schrijfp prestaties van leerlingen in kaart te brengen. Hierdoor was het voor docenten makkelijker om gericht feedback te geven en om de schrijfontwikkeling van leerlingen te volgen.

Ook al zijn de bevindingen van ons onderzoek positief, het laat wel zien waar de knelpunten in het schrijfonderwijs zitten. Om echte verbetering in het schrijfonderwijs te bewerkstelligen is het nodig dat het onderwijs in schrijven hoog op de agenda komt van alle betrokkenen in het onderwijs: van schoolbesturen, schoolleiders en docenten. Het is opmerkelijk dat aan een basisvaardigheid als schrijven zo weinig tijd wordt besteed in vergelijking met bijvoorbeeld lezen en rekenen. Als we het belangrijk vinden dat leerlingen goede schrijvers worden, moeten we ook onderwijstijd en aandacht vrijmaken om ze dit te leren, door middel van gerichte instructie en ondersteuning tijdens het schrijven. Om leerlingen verder te helpen is het noodzakelijk dat hun schrijfp restaties systematisch gemonitord worden, zoals bij andere vakken al lang gebruikelijk is. De beoordelingsschalen die wij gebruikt hebben in ons onderzoek vormen hiertoe een eerste aanzet.

Daarnaast maakt dit onderzoek duidelijk hoe belangrijk de rol van de docent is bij het verbeteren van de schrijfvaardigheid van leerlingen, aangezien we grote verschillen zien tussen klassen in de effecten van de lesmethode. Zoals bij alle onderwijshervormingen is de docent in de klas de spil waar het allemaal om draait. Een echte verandering kunnen we alleen bewerkstelligen als we de docent beter toerusten om schrijfonderwijs te geven, door middel van scholing op het gebied van schrijfdidactiek en door de docent te voorzien van goed lesmateriaal. Een belangrijke rol bij het verbeteren van het schrijfonderwijs is dus weggelegd voor lerarenopleiders, onderwijsadviesdiensten en educatieve uitgeverijen.

Algemene conclusie

Uit ons onderzoek blijkt dat de lesmethode Tekster, waarin een combinatie van effectieve didactieken wordt aangeboden, een bijdrage kan leveren aan de verbetering van het schrijfonderwijs in de bovenbouw van het basisonderwijs. Tekster is ontwikkeld met en voor docenten, wat heeft bijgedragen aan de effectiviteit van de methode en het gemak waarmee het te gebruiken is in het klaslokaal.

Leerlingen gaan enorm vooruit in schrijven en leren met Tekster een strategie die ze ook kunnen inzetten bij het schrijven in andere vakken. In combinatie met een training voor docenten en instrumenten voor toetsing en beoordeling biedt Tekster docenten een volledig pakket waarmee zij hun leerlingen een goede basis kunnen geven voor hun verdere school- en beroeps carrière. Zowel leerlingen als docenten zijn erg enthousiast over het werken met Tekster: “Door Tekster heb ik een 10 voor schrijven op mijn rapport” (Tom, leerling groep 8) en “Tekster is een recept dat altijd tot een lekkere taart leidt” (Joost, docent groep 8). Kortom, met Tekster is leren schrijven een feestje!

Deze tekst is een bewerking van de Nederlandse samenvatting uit ons proefschrift “Bringing Writing Research into the Classroom: The effectiveness of Tekster, a newly developed writing program for elementary students”, ISBN 978-94-6103-052-8.

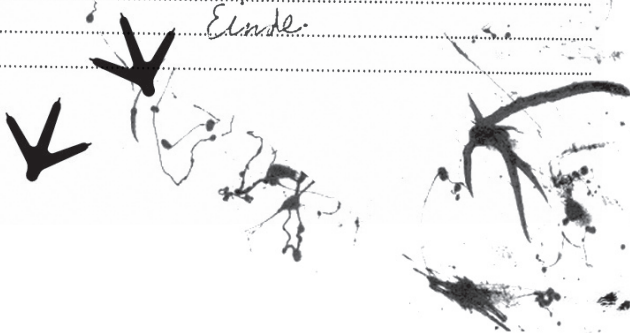

~~De~~ De pijnboom

er zat eens een vogel in de boom
vrolijk te zingen. Toen begon in het
struikgewas iets te ritselen en te
muisen en toen sprong er een kat
uit? de vogel kon nog net weg
vliegen. Maar de kat zat vast in
de boom. En eruit springen? dat durfde
hy niet. Een meisje zag het. Klon
in de boom. En haalde de kat eruit. Maar
toen het meisje de kat eruit had gehaald
merkte ze dat ze op de hoogste tak
van de hoogste boom in het dorp stond.
Ze verloor haar evenwicht. En
viel van 3 meter hoogte af. Ik kan
je een ding vertellen: ze heeft
de val niet overleefd.

En sindsdien word die
boom de pijnboom genoemd.

Einde.

Juf,

we hebben met de klas nagedacht over een
klassedier. Ik weet dat je het niet leuk en goed
vind, maar het is leuk en we hebben afgesproken
dat als de hamster lawaai maakt we niet reageren.
Want we willen een hamster. We gaan hem
goed verzorgen en zelf de kooi opruimen.
We gaan ook goed oplettend in de les
en niet naar de hamster kijken.
Mag het al je blyft toe!

groetjes dianne

REFERENTIES

Beste meester Han Han.
Ik wil een witte plannen naar het pretpark.
Een leegte frisse lucht.
Dus volgens mogen we naar toverland?
Misschien kunnen we wat leren van de
attracties leren?

gr. ties

- Bereiter, C., & Scardamalia, M. (1987). *The psychology of written composition*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Biber, D., Nekrasova, T., & Horn, B. (2011). *The effectiveness of feedback for L1-English and L2-writing development: A meta-analysis* (Report No. RR-11-05). Princeton NJ: Educational Testing Service.
- Bouwer, R., Béguin, A., Sanders, T., & Van den Bergh, H. (2015). Effect of genre on the generalizability of writing scores. *Language Testing*, 32, 83-100.
- Bouwer, R., & Van den Bergh, H. (2015). Toetsen van schrijfvaardigheid: Hoeveel beoordelaars, hoeveel taken? *Levende Talen Tijdschrift*, 16(3), 3-12.
- Bouwer, R., Koster, M., & Van den Bergh, H. (2016a). *Benchmark rating procedure, best of both worlds? Comparing procedures to rate text quality in a reliable and valid manner*. Manuscript revised and resubmitted for publication.
- Bouwer, R., Koster, M., & Van den Bergh, H. (2016b). *Effects of a strategy-focused instructional program on the writing quality of upper elementary students*. Manuscript revised and resubmitted for publication.
- Bouwer, R., Koster, M., & Van den Bergh, H. (2016c). *'Well done, but add a title!' Feedback practices of elementary teachers and the relationship with text quality*. Manuscript submitted for publication.
- Brakel Olson, V. L. (1990). The revising processes of sixth-grade writers with and without peer feedback. *The Journal of Educational Research*, 84(1), 22-29.
- Brandt, D. (1995). Accumulating literacy: Writing and learning to write in the twentieth century. *College English*, 57(6), 649-668.
- Brunstein, J. C., & Glaser, C. (2011). Testing a path-analytic mediation model of how self-regulated writing strategies improve fourth graders' composition skills: A randomized controlled trial. *Journal of Educational Psychology*, 103, 922-938.
- Crowhurst, M. (1991). Interrelationships between reading and writing persuasive discourse. *Research in the Teaching of English*, 25, 314-338.
- Diederich, P. B., French, J. W., & Carlton, S. T. (1961). *Factors in judgments of writing ability* (Research Bulletin RB-61-15). Princeton, NJ: Educational Testing Service.
- Fidalgo, R., Torrance, M., Rijlaarsdam, G., Van den Bergh, H., & Lourdes Álvarez, M. (2015). Strategy-focused writing instruction: Just observing and reflecting on a model benefits 6th grade students. *Contemporary Educational Psychology*, 41, 37-50.
- Fitzgerald, J., & Markham, L. R. (1987). Teaching children about revision in writing. *Cognition and Instruction*, 4, 3-24.
- Godshalk, F. I., Swineford, F., & Coffman, W. E. (1966). *The measurement of writing ability*. New York, NY: College Entrance Examination Board.
- Graham, S. (2013). *It all starts here. Fixing our national writing crisis from the foundation*. Columbus, OH: Saperstein Associates.
- Graham, S., & Perin, D. (2007). A meta-analysis of writing instruction for adolescent students. *Journal of Educational Psychology*, 99, 445-476.
- Henkens, L. S. J. M. (2010). *Het onderwijs in het schrijven van teksten* (pp. 1-58). Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Hillocks, G. (1984). What works in teaching composition: A meta-analysis of experimental treatment studies. *American Journal of Education*, 93, 133-170.
- Holliway, D. R. (2004). Through the eyes of my reader: A strategy for improving audience perspective in children's descriptive writing. *Journal of Research in Childhood Education*, 18(4), 334-349.

- Hoogeveen, M. (2013). *Writing with peer response using genre knowledge* (Ongepubliceerd proefschrift). Enschede: SLO.
- Huang, C. (2009). Magnitude of task-sampling variability in performance assessment: A meta-analysis. *Educational and Psychological Measurement*, 69(6), 887–912.
- Koster, M., Bouwer, R., & Van den Bergh, H. (2014a). *VOS: werkboek en docenten-handleiding voor groep 6*. Universiteit Utrecht.
- Koster, M., Bouwer, R., & Van den Bergh, H. (2014b). *DODO: werkboek en docenten-handleiding voor groep 7*. Universiteit Utrecht.
- Koster, M., Bouwer, R., & Van den Bergh, H. (2014c). *EKSTER: werkboek en docenten-handleiding voor groep 8*. Universiteit Utrecht.
- Koster, M., Bouwer, R., & Van den Bergh, H. (2016a). *A letter of advice: The relationship between metacognitive knowledge and writing performance for elementary students*. Manuscript submitted for publication.
- Koster, M., Bouwer, R., & Van den Bergh, H. (2016b). *Professional development of teachers in the implementation of a strategy-focused writing intervention program for elementary students*. Manuscript revised and resubmitted for publication.
- Koster, M., Bouwer, R., & Van den Bergh, H. (2016c). *Think first! The effect of prewriting on the writing performance of elementary students*. Manuscript submitted for publication.
- Koster, M., Tribushinina, E., De Jong, P. F., & Van den Bergh, H. (2015). Teaching children to write: A meta-analysis of writing intervention research. *Journal of Writing Research*, 7(2), 249–274.
- Krom, R., Van de Gein, J., Van der Hoeven, J., Van der Schoot, F., Verhelst, N., Veldhuijzen, N. & Hemker, B. (2004). Balans van het schrijfonderwijs op de basisschool. Uitkomsten van de peilingen in 1999: halverwege en eind basisonderwijs en speciaal basisonderwijs. Arnhem: Cito.
- Kuhlemeier, H., Van Til, A., Hemker, B., De Klijn, W., & Feenstra, H. (2013). *Balans van de schrijfvaardigheid in het basis- en speciaal basisonderwijs 2* (PPON Report No. 53). Arnhem: Cito.
- McCutchen, D. (2011). From novice to expert: Implications of language skills and writing-relevant knowledge for memory during the development of writing skill. *Journal of Writing Research*, 3, 51–68.
- O'Sullivan, J., & Pressley, M. (1984). Completeness of instruction and strategy transfer. *Journal of Experimental Child Psychology*, 38, 275–288.
- Pearson, P. D., & Gallagher, G. (1983). The instruction of reading comprehension. *Contemporary Educational Psychology*, 8, 317–344.
- Pullens, T. (2012). *Bij wijze van schrijven: Effecten van computerondersteund schrijven in het primair onderwijs*. (Ongepubliceerd proefschrift). Universiteit Utrecht.
- Raphael, T. E., & Kirschner, B. M. (1985). *The effects of instruction in compare/contrast text structure on sixth-grade students' reading comprehension and writing products* (Research Series No. 161). East Lansing, MI: Michigan State University, Institute for Research on Teaching.
- Rijlaarsdam, G. (2005). Observerend leren: Een kernactiviteit in taalvaardigheids-onderwijs. *Levende Talen Tijdschrift*, 6(4), 10–28.
- Rijlaarsdam, G., & Couzijn, M. (2000). Writing and learning to write: A double challenge. In R. Simons, J. Van der Linden, & T. Duffy (Eds.), *New learning* (pp. 157–189). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Schoonen, R. (2005). Generalizability of writing scores: An application of structural

- equation modeling. *Language Testing*, 22, 1-30.
- Schunk, D. H., & Swartz, C. W. (1993). Goals and progress feedback: Effects on self-efficacy and writing achievement. *Contemporary Educational Psychology*, 18(3), 337-354.
- Shadish, W. R., Cook, T. D., & Campbell, D. T. (2002). *Experimental and quasi-experimental designs for generalized causal inference*. Boston, MA: Houghton Mifflin Company.
- Torrance, M., Fidalgo, R., & García, J. N. (2007). The teachability and effectiveness of cognitive self-regulation in sixth-grade writers. *Learning and Instruction*, 17(3), 265-285.
- Van den Bergh, H., De Maeyer, S., Van Weijen, D., & Tillema, M. (2012). Generalizability of text quality scores. In E. Van Steendam, M. Tillema, G. Rijlaarsdam, & H. Van den Bergh (Eds.), *Measuring writing: Recent insights into theory, methodology and practice* (Vol. 27, pp. 23-32). Leiden: Brill.
- Van der Leeuw, B. (2006). *Schrijftaken in de lerarenopleiding: een etnografie van onderwijsvernieuwing* (Ongepubliceerd proefschrift). Universiteit Utrecht.
- Wesdorp, H. (1981). *Evaluatietechnieken voor het moedertaalonderwijs*. Den Haag: SVO.

Feedback van jouw juf/meester:

Goed dat je de brief begint met een aanhef!
Je gebruikt een vriendelijke toon in jouw
brief, dat leest erg prettig.
Kijk nog even goed naar de lay-out, hoe kun
je de tips die je geeft nog duidelijker laten zien?
Jouw brief mist een slot en afsluiting.
Ik weet zeker dat je hier iets moois voor
kunt bedenken.

BIJLAGEN

BIJLAGE A

Voorbeelden van beschrijvende, verhalende en overtuigende schrijfoopdrachten, zoals gebruikt in interventiestudie 1.

Opdracht voor een beschrijving: Advertentie kinderfiets

Voor je verjaardag heb je een nieuwe fiets gekregen! Je gebruikt je oude kinderfiets al heel lang niet meer. Hij staat alleen maar in de weg. Je besluit een advertentie op Marktplaats te zetten om de fiets aan iemand anders door te verkopen.

Schrijf een advertentie voor je kinderfiets waarbij je beschrijft hoe de fiets eruit ziet, hoe lang de fiets is gebruikt en of er iets aan kapot is. Geef ook aan voor hoeveel je de fiets wilt verkopen. Zorg dat je naam en adres erbij staan zodat een eventuele koper contact met je kan opnemen.

Opdracht voor een verhaal: Talentenjacht

Hiernaast staan 3 plaatjes. Die zijn het begin van een spannend verhaal over een talentenjacht. Hoe loopt dit verhaal af? Verzin zelf het einde.

Schrijf het hele verhaal van begin tot eind. Bedenk ook een goede titel voor jouw verhaal.

Opdracht voor overtuigende brief: iPad voor je verjaardag

Voor je verjaardag wil je graag een iPad aan je ouders vragen. Je weet dat dit een heel duur cadeau is en dat je ouders je dit niet zomaar zullen geven. Toch wil je het heel graag!

Schrijf een briefje aan je ouders waarin je ze met goede argumenten probeert te overtuigen om je voor je verjaardag een iPad cadeau te doen.

BIJLAGE B

Beoordelingsschaal voor beschrijvingen (teksten zijn van de schrijfoopdracht
'Advertentie kinderfiets')

Schaal voor beschrijvingen

137181	Een fiets met een voorlamp met een bel 2 wielen. Kun je halen bij Anoniemeerstraat 43 Enschede Mekkelberg	3.027121	Beste Kopers, Ik heb een kinderfiets! een Hele moole. de Bel, en de lampen, er moeten nieuwe batterijen in en er moet een nieuwe bel op, het is een fiets met alles erop en eraan het is een rode en een gele fiets en de kettinkast is Grijs, en er zit ook nog een vlagje op, een gele. Bieden vanaf: €48	9.33261	Deze fiets is in prima staat. De fiets is 1½ jaar gebruikt. De voorband is wel geplakt. De fiets is voor kinderen van 4 tot 6 jaar oud. De begavedrager kan 40 kilo aan. De fiets is €40. Je kan het komen bekijken in Amsterdam Anstel anoniemeer weg 127B. Je kan ons bellen met het nummer 06-9872xxxx.	8.18.191	Een moole gebruikte fiets van het merk puky. Conditie: gebruikt Wielgrootte: minder dan 16 inch eigenschappen: zijwieltjes Voor maar 20 euro en je hem meenemen. Heel mooi en zonder roest. Met een stoer vlaggetje derop. Er zit een achteruittraprem. Je kunt me altijd mailen Mijn mailadres: vananoniem@gmail.com telefoonnummer: 068301xxxx	3.17221	Beste lezer, Zoek! u een veilige en stevige kinderfiets? Nou... dan zit u hier goed! Deze ongeroeste fiets is veilig voor u kind, de fiets heeft handremmen, goede verichting, en heeft een werkende bel. Wordt uw kind groter? Geen probleem deze fiets heeft een verstelbaar zadel en stuur. De prijs voor deze veilige kinderfiets is slechts 49,99 euro. Met vriendelijke groet, Naam Adresgegevens Anonien@gmail.com
70		85		100		115		130	
Pluspunten: - Effectiviteit: adresgegevens - Inhoud: minimale beschrijving van fiets.	Pluspunten: - Effectiviteit: duidelijke verkoopadvertentie voor fiets door aanspreken van koper en aanpak van fiets. - Inhoud: prijs genoemd en informatie over fiets gegeven (beschrijving en mankementen).	Pluspunten: - Effectiviteit: duidelijke advertentie voor verkoop van fiets, met advertentieaantal (in prima staat) en relevante informatie zoals prijs en adresgegevens. - Inhoud: specifieke informatie over leeftijd en doelgroep fiets en wat mankementen zijn.	Pluspunten: - Effectiviteit: duidelijke advertentie voor fiets met prijs en adresgegevens. - Inhoud: concrete en relevante informatie over de fiets.	Pluspunten: - Effectiviteit: duidelijke advertentie met advertentieaantal (nou, dan zit u hier goed, slechts 49,99) en koper wordt direct aangesproken (zoek u, veilig voor uw kind). - Inhoud: fiets wordt goed aangeprezen. - Structuur: duidelijke inleiding met aanhef en belangrijkste informatie over de fiets, afsluiting met naam en adresgegevens.	Minpunten: - Inhoud: er worden wel eigenschappen van de fiets genoemd, maar de beschrijving kan nog duidelijker.				
Minpunten: - Effectiviteit: onduidelijk dat het gaat om een verkoopadvertentie, want geen advertentieaantal (fiets wordt niet aangeprijsd) en er wordt geen prijs genoemd. - Inhoud: beschrijving van fiets had uitgebreider gekund (bv. niet duidelijk of er fiets aan kapot is en hoe lang de fiets al meegaat). - Taalgebruik: Interpunctie ontbreekt en zinsbouw is niet correct.	Minpunten: - Effectiviteit: geen adresgegevens waardoor de koper geen contact op kan nemen. - Structuur: had beter omgedraaid kunnen worden (eerst beschrijving fiets, dan pas de mankementen). - Taalgebruik: door problemen met interpunctie en hoofdletters is de advertentie moeilijk leesbaar.	Minpunten: - Inhoud: geen goede beschrijving van hoe de fiets eruit ziet. - Structuur: opsomming van informatie zonder duidelijke opbouw, ook ontbreken witregels voor leesbaarheid.	Minpunten: - Structuur: na de prijs worden nog meer eigenschappen van de fiets genoemd. - Taalgebruik: geen consequent gebruik van interpunctie en hoofdletters, zinnen zijn soms op een raar moment afgebroken.						

BIJLAGE C

Beoordelingsschaal voor verhalen (teksten zijn van de schrijfoopdracht ‘Talentenjacht’)

Schaal voor verhalen

516032	Nooit meer	537022	er is een talentejagt voor trampoolenespringers. Thom doet mee. Hij is aan de burt. Hij springt en hoger en hoger. Boem hij is gevale. Bei 112. Ta-Tou-Ta. ze komen. laat hem in. Hij woort mee genomen. we zijner. Het blijkt dat Thom zen nek en ze rug heeft gebroken. ze zegen teegen Thom: je hebt een blesuren van 1 jaar.	416142	in de puree!!!!	537012	Het ongeluk van de talentenjacht.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	537012	Er was eens een jongen, die mee deed aan een talentenjacht. Hij gaat allemaal kunstjes doen. Hij trainde er elke dag voor. Op een dag was het zover, hij was er helemaal klaar voor. Hij staat klaar achter de schermen. Hij wordt opgezeigt. En daar gaat hij. En hij springt doet een salto en hij valt op zijn hoofd hij blijft liggen. Er komen allemaal mensen naar hem toe. De ambulance wordt meteen gebeld. Daar is de Ambulance hij wordt op een brangkaar gelegd en in de ambulance greden naar het ziekenhuis. Als hij bij het ziekenhuis is wordt hij meteen onderzocht. Een paar uur later komt de dokter terug hij zegt dat de jongen ernstig hersen letsel heeft opgelopen en een klein scheurtje in zijn nek heeft. Maar de dokter zegt dat alles wel weer goed komt. Een paar weken later. Kan de jongen weer open en is alles goedgekomen.	53
--------	------------	--------	--	--------	-----------------	--------	-----------------------------------	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	----

BIJLAGE D

Beoordelingsschaal voor overtuigende teksten (teksten zijn van de schrijfo-
dracht ‘iPad voor je verjaardag’)

Schaal voor overtuigende teksten

932823	Beste mam en pap, Mag ik als jullie bleven een iPad voor mijn verjaardag, dan zal ik nooit meer ruzie maken.	426103	Lieve Lieve mama en papa een iPad is het allerleukste cadeau op de hele wereld ik kan dan op youtube en op google en ik kan spelletjes doen super leuk!! ik zou er graag eentje voor me verjaardag krijgen!!	926023	Hoi Papa en Mama Ik wil graag een I-pad, en mijn redenen zijn. Ik maak altijd me huiswerk Af, en ik help altijd met het Eten maken, en ik doe altijd Mijn best op school, en ik Heb een goed rapport, met Goeden cijfers voor mijn Werk, en ik help altijd met Het huis schoonmaken, En ik ben heel heel lief. Van: <naam>	818033	Lieve papa en mama, Ik wil heel graag een I-pad voor mijn verjaardag. Ik heb een paar redenen voor jullie. 1. Ik kan er boeken op lezen 2. Op sommige dagen zoals zondag hebben jullie rust! 3. Ik kan huiswerk oefenen 4. Ik kan er foto's mee maken heb ik geen fototoestel meer nodig. 5. Ik kan er mee mailen / berichten sturen. 6. Ik kan er tv op kijken kunnen jullie je eigen tv-programma's kijken. 7. Ik heb er een agenda erop kan ik afspraken onthouden. 8. Ik betaal een stukje mee 9. Ik kan klusjes doen om geld te verdienen 10. Ik kan als er iets aan kapot is zelf betalen en de hoes ook. Lieve papa en mama mag ik er alsblijft eentje?	3027133	Lieve papa en mama, Ik wil supergraag een iPad voor mijn verjaardag. Ik weet dat jullie het een te duur cadeau vinden. Maar ik zou het zo ontzettend graag willen hebben, en ik zou het ook jammer vinden als ik hem niet mag maar ik snap het dan ook wel. Ik kan de iPad bijvoorbeeld gebruiken voor mijn huiswerk, en ook als agenda dan hoeft mama er geen meer voor mij te kopen. En ik wil dan ook wel de vaatwasser voor jullie in en uitruimen hoor. En ik vervel me dan niet meer want ik kan dan spelletjes spelen op de iPad. Het zou superlief van jullie zijn als ik de iPad mag hebben voor mijn verjaardag. Liefs <naam>
70		85		100		115		130	
<p>Pluspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Effectiviteit: er wordt een verzoek gedaan. - Structuur: er is een aanhef (maar geen afsluiting). <p>Minpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Effectiviteit: het briefje is niet overtuigend, het probleem dat iPad duur is wordt niet benoemd en er wordt maar 1 argument gegeven (en deze heeft niets met de iPad te maken). - Inhoud: bevat te weinig informatie, maar één zin. - Taalgebruik: één taalfout (als jullie bleven).	<p>Pluspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Effectiviteit & structuur: helder door eerst het verzoek te doen en dan de redenen te geven, duidelijk door witregel. - Inhoud: veel verschillende argumenten. - Structuur: goede aanhef en afsluiting. <p>Minpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Effectiviteit: probleem dat iPad duur cadeau is wordt niet expliciet benoemd. - Inhoud: argumenten hebben niet direct iets te maken met de iPad. - Taalgebruik: veel fouten in spelling en interpunctie/hooftlettergebruik. Taalgebruik is niet gevarieerd, verbanden tussen zinnen zijn vooral gemarkeerd met 'en'.	<p>Pluspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Effectiviteit & structuur: duidelijk verzoek met redenen, en afsluiting met een duidelijke vraag, inclusief witregels. - Inhoud: argumenten zijn veelzijdig, zowel gericht op het nut van de iPad, op de leerling zelf en gericht op de ouders. - Taalgebruik: de ouders worden direct aangesproken. <p>Minpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Effectiviteit: had overtuigender gekund door nog directer in te spelen op het probleem (duur cadeau). - Structuur: de brief mist een goede afsluiting (bv groetjes) en door de puntsgewijze opsomming zijn de argumenten niet aan elkaar verbonden, wat minder fijn leest. - Taalgebruik: zinnen ontsproten af en toe.	<p>Pluspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Effectiviteit/inhoud: speelt goed in op eventuele bezwaren van de ouders (duur cadeau, probleem) en geeft aan waarom het toch een goed cadeau is (oplossing), dat maakt de brief heel overtuigend. - Structuur: bevat aanhef en afsluiting; duidelijke alinea-indeling (probleem, argumenten, verzoek). - Taalgebruik: de ouders worden direct aangesproken en tekst bevat bijwoorden om extra te overtuigen (supergraag/superlief). <p>Minpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inhoud: argumenten hadden nog iets sterker gekund door ze meer uit te werken en meerdere soorten argumenten te geven.						

BIJLAGE E

Een voorbeeldles uit de lesmethode Tekster voor groep 8

datum: _____

Les 4: SILENT BALL

Doel van de les: het schrijven van een speluitleg

INTRODUCTIE:

In de vorige les heb je geleerd hoe je een recept moet schrijven. Zo'n tekst waarvan je leert hoe je iets moet doen, noemen we een **instructietekst**. Een **instructie** beschrijft stap voor stap wat je moet doen om bijvoorbeeld iets te maken, te bereiden of in elkaar te zetten.

Spelregels zijn ook instructieteksten. Als je wel eens spelletjes doet, weet je dat het belangrijk is dat er regels zijn.

✎ In het filmpje dat je nu gaat kijken, hebben Gwendolyn en Renske een gesprek over wat er allemaal in spelregels moet staan.

In het filmpje noemen Gwendolyn en Renske een paar belangrijke dingen die in de spelregels moeten staan.

Schrijf hieronder 5 dingen op die belangrijk zijn bij spelregels.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

✎ Nu gaan jullie eerst een spannend spel spelen in de klas. Dit spel heet 'Silent Ball'. Je krijgt een korte uitleg en daarna gaan jullie het spelen.
Veel plezier!

Opdracht

Silent Ball is een leuk spel, dat je vast nog wel een keer vaker wilt spelen. Maar over een poosje ben je de regels natuurlijk weer vergeten. Het is daarom handig om de speluitleg op te schrijven, dan kun je die erbij pakken als je het niet meer weet. Probeer het zo op te schrijven dat iemand die het spel nog niet kent zonder problemen het spel kan spelen.

HOE GA JE HET DOEN?

Voor het schrijven van de speluitleg gebruik je de stappen van EKSTER:

1. **E**erst nadenken
2. **K**iezen en ordenen
3. **S**chrijven
4. **T**eruglezen
5. **E**valueren
6. **R**eviseren

STAP 1: E VAN EERST NADENKEN

Je gaat samenwerken met iemand anders. Lees de opdracht nog een keer goed door en denk terug aan het spel dat je net hebt gespeeld. Wat moet er in ieder geval in de spelregels komen? Schrijf hieronder al jullie ideeën op in losse woorden.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STAP 2: K VAN KIEZEN EN ORDENEN

 Ga nu samen het schema hieronder invullen. Dit hoeft nog niet in hele zinnen.

Vorbereiding
.....
.....
.....
.....
.....
Verloop van het spel
.....
.....
.....
.....
.....
.....
Einde van het spel
.....
.....
.....
.....
.....

STAP 3: S VAN SCHRIJVEN

 Jullie hebben nu nagedacht over de spelregels en over de volgorde van de speluitleg. Ga nu de speluitleg schrijven. Let erop dat het duidelijk moet zijn voor iemand anders die de tekst gaat lezen.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STAP 4: T VAN TERUGLEZEN

- ✚ Lees de speluitleg nog een keer door. Kijk terug naar bladzijde 27. Wat moet er in een goede speluitleg staan? Schrijf dat hieronder op en geef aan of dit ook in jullie spelregels staat.

STAP 5: E VAN EVALUEREN

- ✚ Wissel jullie spelregels uit met een ander tweetal en lees hun tekst goed door.

Kun je met deze spelregels het spel goed spelen?

- ☐ ja
☐ nee

Schrijf hieronder tips op waardoor de spelregels nog beter worden.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STAP 6: R VAN REVISEREN

Jullie hebben nu goed naar je spelregels gekeken en jullie hebben tips gekregen van een ander tweetal. Wat kun je nog aan je spelregels verbeteren?

Kies een stukje uit je spelregels dat beter kan. Ben je iets vergeten of is er nog iets onduidelijk? Schrijf hieronder jouw verbeterde versie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- De stappen van VOS zijn duidelijk.
- Inzicht in goede voorbeelden en minder goede (in werkboekje als introductie)

- Er ontstaan fantastische discussies in de groep over wanneer een tekst nou echt duidelijk is.

Wanneer de leerlingen aan het schrijven zijn, kun je een speld horen vallen.
(in een lokaal met vloerbedekking)

- de kinderen zijn heel erg enthousiast
- de planning loopt
- de kinderen (en ik.) leren er veel van

* Goed *

DANKWOORD

De leerlingen vinden het
erg leuk om in andermans
boekje te mogen werken.

Dit onderzoek is tot stand gekomen in samenwerking met 52 basisscholen. Veel dank voor jullie inzet en enthousiasme. Jullie hebben van ons Teksteronderzoek een waar feestje gemaakt!

Schooljaar 2013 -2014

Al-Ummah, Enschede
 Bosch en Hovenschool, Heemstede
 C.b.s. de Weele, Strijen
 De Heliotroop, Almere
 De Kosmos, Hoogland
 De Lage Weijkens, Loon op Zand
 De Odyssee, Amsterdam
 De Spil, Klazienaveen
 De Springplank, Meerkerk
 De Stappen, Wouw
 De Talenten, Haarlem
 De Twee Wieken, Zwijndrecht
 De Wegwijzer, Alkmaar
 De Wegwijzer, Spakenburg
 De Wegwijzer, Teteringen
 Eben-Haezer, Drachten
 Freinetschool, Delft
 Heilig Hartschool, Mussel
 (Kopstukken)
 Het Talent, Roosendaal
 Lodijke, Bergen op Zoom
 Maria, Oirlo
 Prins Bernhard, Tilburg
 Rehobôthschool, Barendrecht
 RK Daltonschoon De Driesprong,
 Soest
 Sint Jozef, Amsterdam
 St. Pancratiuschool, Brummen
 Violenschool, Hilversum

Schooljaar 2014-2015

Albertine Agnesschool, Leeuwarden
 De Brug, Utrecht
 De Fontein, Alkmaar
 De Grunslach, Oudega (Smallerland)
 De Kosmos, Hoogland
 De Lage Weijkens, Loon op Zand
 De Meent, Waalre
 De Odyssee, Amsterdam
 De Stappen, Wouw
 De Vlindervallei, Amersfoort
 De Wegwijzer, Spakenburg
 Dr. H. Bavinckschool, Haarlem
 Eben-Haezer, Drachten
 Gertrudisschool, Utrecht
 Goeman Borgesiusschool, Amsterdam
 Groen van Prinstererschool,
 Dedemsvaart
 Isandraschool, IJzendoorn
 Jenaplan basisschool 't Hoge Land,
 Epe
 JF Kennedyschool, Den Haag
 Johan Willem Frisoschool, Leeuwarden
 Marcusschool, Utrecht
 Maria, Oirlo
 Tienercollege, Gorinchem
 Titus Brandsma school, Hengelo
 Violenschool, Hilversum

CURRICULUM VITAE

Renske Bouwer is geboren op 20 april 1984 in Purmerend. Na het VWO is zij in 2002 begonnen aan een studie Psychologie aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. In 2006 behaalde ze haar bachelordiploma in Sociale Psychologie. Daarna voltooide zij in 2008 de researchmaster in Behavioural Science aan dezelfde universiteit (bene meritum). In de drie daaropvolgende jaren (2009-2012) werkte ze als studentmentor en docent voor verschillende Psychologie cursussen, waaronder een cursus over academisch schrijven. Gedurende deze periode behaalde zij de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) en werkte mee aan de ontwikkeling van het toetsbeleid van de bachelor Psychologie. In 2012 startte zij met haar promotieonderzoek naar het verbeteren van de schrijfvaardigheid van basisschoolleerlingen

aan het Utrechts Instituut voor Linguïstiek (UIL-OTS) van de Universiteit Utrecht, in samenwerking met Cito en de pabo van Avans Hogeschool in Breda. Zij heeft zich voornamelijk gericht op hoe de schrijfvaardigheid van leerlingen valide en betrouwbaar beoordeeld kan worden en hoe leraren deze informatie kunnen gebruiken om effectieve feedback te geven aan hun leerlingen.

Monica Koster is geboren op 29 mei 1967 in Den Helder. Zij voltooide het VWO in 1986 en haalde daarna een tweedegraads onderwijsbevoegdheid voor de vakken Nederlands en Engels. Daarna behaalde ze in 1995 haar doctoraal-diploma in Nederlandse Taal- en Letterkunde aan de Universiteit Utrecht. Hierna werkte zij een aantal jaren als remedial teacher op een basisschool, in combinatie met een eigen praktijk voor remedial teaching. Gedurende deze periode werkte zij zowel met basisschoolleerlingen als met leerlingen uit het voortgezet onderwijs met diverse leer- en ontwikkelingsproblemen, zoals dyslexie en autisme. In 2010 werd ze toegelaten tot de researchmaster in Educational Sciences aan de Universiteit van Amsterdam, die zij in 2013 voltooide. Zij was toen reeds gestart met haar promotieonderzoek naar het verbeteren van de schrijfvaardigheid van leerlingen in de bovenbouw van het basisonderwijs aan het Utrechts Instituut voor Linguïstiek (UIL-OTS) van de Universiteit Utrecht, in samenwerking met Cito en de pabo van Avans Hogeschool in Breda. In dit onderzoek richtte zij zich in het bijzonder op effectieve didactieken om het schrijfonderwijs in de bovenbouw van het basisonderwijs te verbeteren. Zij heeft, in nauwe samenwerking met basisschoolleraars, de lessen voor de lesmethode Tekster ontwikkeld.

Foto's Marloes Herijgers

Tijdens hun gezamenlijke project zijn Monica en Renske deel gaan uitmaken van een groot nationaal en internationaal netwerk van schrijffonderzoekers. Zij hebben een intervisiegroep voor schrijfpromovendi in Nederland en Vlaanderen opgericht, die op dit moment meer dan 20 leden telt. In 2014 hebben zij in samenwerking met schrijffonderzoekers van de Universiteit van Amsterdam de internationale EARLI SIG Conference on Writing Research georganiseerd in Amsterdam, voorafgegaan door een tweedaagse research school voor promovendi in Utrecht. In 2015 ontvingen zij een Best of JURE paper award voor hun gezamenlijke artikel over de effectiviteit van Tekster, en een eervolle vermelding bij de NRO-VOR praktijkprijs voor de lesmethode Tekster.

Sinds 2015 zijn Monica en Renske bezig met het op de markt brengen van het bewezen effectieve schrijfprogramma Tekster. In november 2015 werden zij toegelaten tot het Science Venture programma van UtrechtInc (start-up incubator van de Universiteit Utrecht, 6de plaats op de UBI index). Dit programma hebben zij in april 2016 succesvol afgesloten. Tekster is nu te koop, en met ingang van het schooljaar 2016-2017 zijn er al diverse scholen die met Tekster aan de slag gaan. Binnenkort verschijnt ook een digitale versie van de lesmethode. In de toekomst zal Tekster ook worden uitgebreid met een versie voor klas 1 en 2 van het voortgezet onderwijs. Kijk voor meer informatie op www.tekster.nl of op Twitter: @TeksterNL.

www.tekster.nl

TEKSTER

